

In memoriam

Kalju Konsin

26. jaanuar 1929 – 31. jaanuar 2023

31. jaanuaril 2023 lahkus 94. eluaastal meie hulgast ERMi pikaajaline töötaja Kalju Konsin. Ta elas väga kirevat ja viljakat elu. Õpitud erialal, zootehnikas, kaitses ta teaduskraadi, seejärel töötas ERMis ning viimase kolmandiku elust pühendas kultuuri nautimisele, reisimisele ja luuletuste kirjutamisele. Kalju Konsinit teadsid väga paljud. Oma ekstravagantse väljanägemise ja elust pulbitseva olemusega pälvis ta ikka tähelepanu, oli innukas ja emotsionaalne suhtleja.

Kalju Konsin oli pärit Tartumaa Kastre-Võnnu valla Võõpste küla Poksi talust, kus kasvas koos kahe vanema õega.

1947. aastal lõpetas ta Tartu 1. keskkooli ja asus õppima Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda. Pärast selle reorganiseerimist jätkas Konsin õpinguid Eesti Põllumajanduse Akadeemias, mille lõpetas 1952. aastal zootehnikateaduskonna I lennuga. 1958. aastal kaitses ta Tallinnas põllumajandusteaduste kandidaadikraadi tööga „Sigade peekoninum kohalike söötade baasil“ („Беконный откорм свиней в Эстонской ССР на местных кормах“).

Kalju Konsin oli iseõppija. Sügav huvi ainelise vanavara ja rahvakunsti vastu sundis teda tegema drastilisi muutusi oma teadlaseteel ning 1960. aastal asus ta tööle ERMis (tollal Eesti NSV Riiklik Etnograafiamuuseum), kus oli ametis 1983. aastani, algul teadusliku töötajana, alates 1976. aastast teadussekretärina. Esimestel aastatel oli talle suureks toeks õde, ERMi kunstnik-restauraator Lehti Konsin. Muuseumis töötatud aastad kujunesid väga viljakaks:

arhiivis on 24 köidet ekspeditsioonidel kogutud teatmematerjali, 22 välitööpäevikut, üle 2200 foto ning hulgaliselt esemeid. Peamised uurimisteemad olid seotud naiste käsitööga, välitööd viisid ta peamiselt Eestisse, aga ka Udmurdimaale ja Surguti hantide juurde.

Etnoloogina on Kalju Konsin avaldanud ülevaateid vaipadest, kudumitest, pitsidest ja mitmetel rahvakunsti teemadel. Alates 1964. aastast leiame peaaegu igas muuseumi aastaraamatus artikli, mis on kirjutatud välitöödel kogutud materjali ja muuseumi kogudest saadud andmete põhjal. Kalju Konsini sulest on ilmunud raamatud „Eesti pitsid“, „Haapsalu rätikud“, „Kaunistatud nahkesemed“, „Koonlalauad“, „Kudumid“, „Silmkoesemed“, „Vöötaskud“, lisaks ülevaated eesti pitsidest, rahvapärastest vaipadest, saarte kampsunitest jne, mis on olnud olulised käsiraamatud paljudele muuseumitöötajatele ja käsitööhuvilistele tänaseni.

Kalju Konsin oli väga aktiivne loengute pidaja ja koolitaja. Tema algatusel kujunes muuseumil sujuv koostöö rahvakunstimeistrite koondisega UKU. Konsin pidas meistritele loenguid ja aitas muuseumi kogudest valida esemeid, mida tootmisse võeti.

Erika Pedak, kes töötas muuseumis 1968–1977 kunstnik-kujundajana, meenutab:

Saime Kaljuga hästi läbi. Tema kui erudiidi vastu oli muidugi teatud aukartus, aga see ei takistanud meid koos näiteks ülikooli kohvikus lõunal käimast. Kalju oli see, kes tollal sügaval nõukogude ajal mõne harva muuseumi eksinud väliskülalisega suutis võõrkeeltes suhelda. Ja esineda talle meeldis. Hiljem kui ta enam muuseumis ei töötanud, sai ta oma esinemisvajadust, loovust ja teadmisi eksponeerida näituste avamistel ja muudel avalikel üritustel. Tema elutarkusi, läbielamisi ja emotsioone saame lugeda 22 luuleraamatust, mida ta kultuurisündmustel tuttavatele lahkelt pühendustega jagas. Minul on neid seitse. Eks ma neid saades ikka lugesein, aga praegu võtsin kõik minul olevad järjest ette. Kõik on pühendusega, sageli ladinakeelsete tähenduslike lausetega. Luuletuste ja mõtteteterade taustal koorub aga lahti sisemaailm, mis on palju mitmekihilisem, kui esmapilgul paistab: sügavalt usklik ja oma lähedasi hoidev, reisihimuline, teostades oma teadmisjahu ja püüdes päikest, väga tundlik inimene, kes armastuse luhtudes seda hingeliselt sügavalt üle elab, paistab, et on lapsena-noorukina ka balletti õppinud („Mälupildid“ 2004, lk 11, pühendatud Ida Urbelile), tihti ka kriitiline ühiskondlike muutuste ja nähtuste suhtes, mida aasta edasi, seda rohkem tulevad esile eksistentsiaalsed teemad.

Kalju Kõnsin tegi elus mitmeid julgeid samme, õigeid ja valesid, otsustavaid, aga ka suisa kannapööordeid. Luuletuses „Sammuja“ (Kalju Kõnsin „Viimne viibe“, 2015, lk 14) on järgmised read:

Liikumine on veres.

Samm on nii oluline.

Mäletad veel oma esimest sammu?

Vaevalt!

Raske oli ta kindlasti.

Hiljem järgnesid lugematud

õiged ja valed sammud.

Lõpuks jõuab kätte ka

saatuslik samm.

Viimsesse puhkepaika, Võnnu uuele kalmistule perekonna hauaplatsile, saadeti Kalju Kõnsin 6. aprillil 2023 Tartu Jaani kirikust.